

OPENBARE SCHAAKLES DOOR Dr.A.A.ALJECHIN de TWEEDE.

Geachte Toehoorders,

Toen mij het nieuws ter oore kwam, dat een van mijn ijverigste schaakdiscipelen in het huwelijksbeetje ging treden, heb ik deze gelegenheid met beide handen aangegrepen om daar propaganda uit te slaan voor onze geliefde denksport!

U moet weten, dat ik steeds op zoek ben naar gelegenheden, waar ik openbare lessen geven kan. Overal waar menschen bijeen zijn, hetzij op begrafenis, huwelijk, geboorte of geitententoonstelling, waag ik een poging, en dien ik een verzoek in. Mijn discipel, Ijjan Petiesky, kon dit natuurlijk niet weigeren, daar had ik op gerekend, want ik ben zijn oude leermeester, die zoo juist met de troepen van generaal Zjoekow in West-Europa heb weten door te dringen.

Ik verzoek dus nu alle aanwezigen even hun glaasje of koekje (een "natje" en een "droegje" noemen ze dat in Holland) te laten staan en voor eenige oogenblikken een gewillig oor, of desnoods zelfs een onwillig oor, te leenen voor onze sport der sporten! Want wanneer ik hier vanavond maar één zieltje win voor het schaken neem ik het engeneegen van alle overige gasten wegens een verstoorden avond gaarne op den koop toe! Ik ga immers over lijken waar het de propaganda voor het schaken betreft!

Laat mij in deze les nu beginnen met de uitleg van bord en stukken. Het bord bestaat uit 64 velden; geen vlieg- of voetbalvelden, maar vierkant-gemarkeerde stukjes hout in twee tegenovergestelde kleuren. Deze 64 veldjes vormen te samen een groot vierkant veld of "bord", waarop gestreden zal worden. Van dit merkwaardig substraat wil ik alleen nog dit zeggen, dat een mijner collega's eens een veertigtal van dergelijke "borden" op stal had staan om er zijn correspondentie-weede op bot te vieren. Deze collega is een broeder van de bruid; zijn naam wiã ik verder niet neemen.

De Hoofdpersoon van dit spel is de KONING.

Dames en Heeren: U volgt mij niet meer!! Ik zag daar weer iemand naar zijn glaasje grijpen! Maar ik begrijp het: de bruiloft van heden zit U te diep in de hersenen! Ik zal mij daarom in deze les aanpassen aan hetgeen U allen vandaag hier zoo bezig houdt: deze KONING noemen wij daarom de BRUIDEGOM, dan volgt U het misschien beter. Ik bedoel dan de WITTE KONING. Om dezen KONING beweegt zich het geheel spel. Met hem staat of valt alles. Hij is traag, kan maar 1 pas tegelijk doen, ofschoon in alle richtingen, mag nooit "op-den-tocht" staan, en heeft gedurig de hulp van anderen noodig: in één woord: een kasplantje.

De tweede hoofdpersoon is de DAME. Ik noem de zwarte DAME de BRUID. Zij is bewegelijk, kan alle kanten tegelijk uit, slaát in alle richtingen, en is van alle markten thuis! Met haar val is het spel wel niet uit, maar kan toch practisch opgegeven worden.

Naast den KONING en naast de DAME staan aan weerszijden de LOOPERS. Ik noem hen de POSTILLONS EXD'AMOUR; zooveel dus als de BROERS en ZUSSEN van respectievelijk de bruid en den bruidegom, die gewoonlijk tijdens den clandestienen vrij-tijd excelleeren in het overbrengen van briefjes, afspraakjes en boodschappen, wanneer niemand daar iets van weten mag. Echte bemiddellaars, die bij overdrijving van hun taak kunnen uitgroeien tot "koppelaars". Zij gaan altijd in schuine lijn, om zooveel mogelijk menschen te ontwijken. Ongezien en bijna ongemerkt sluipen zij door de rijen en spieden zij van terzij hoe zij in de vijandelijke veste kunnen binnendringen! Hoe vaak is al niet een partij onverhoedsch beëindigd door zoo'n verdekt opgestelde "schuins-marscheerder"!!!...

Aan beide zijden dezer POSTILLONS staat een PAARD. Vreemde wezens: onberekenbaar in hun sprongen; staan voor niets; springen over alles heen en zijn overal bij! Zij kunnen het best vergeleken worden met HET PUBLIEK de ongewenschte belangstellenden, die lieden, die men liefst van het zaakje onkundig houdt, maar die toch altijd aanwezig blijken, en van alle op de hoogte zijn!

Heelemaal op de hoeken staan de TORENS. De hoekpilaren van het gebouw! Zij gaan steeds recht voor zich uit en kennen geen omwegen! Zij zijn de OUDERS die steeds een waakzaam oogje in het zeil houden! Naast Koning en Dame zijn zij de voornaamste figuren van het spel!

Voor deze rij van "grootte figuren" of kortweg: "stukken", staat een rij van pionnen. Zij kunnen alleen vooruit en keeren nooit terug. Zij zijn daarom de gebeurtenissen, die in het leven, hier dus van bruid en bruidegom, voorvallen. Zij bouwen de positie op, sluiten een stelling af, banen een weg, belemmeren soms eigen activiteit, forceeren soms een doorbraak: afijn: zij zijn die duizend dingetjes, groot of klein, die soms onaanzienlijk lijken, maar die in den hand van een levensmeester groeien tpt een schoon en bruikbaar geheel, maar die in den hand van een knoeier overal roet in het eten gooien, en overal onheil stichten

Geachte toehoorders: onderschat deze pionnen niet! Veel beginnelingen weten er geen weg mee; wenschen ze naar den maan; offeren ze voor den voet op; mopperen en schelden! En dat is hun ondergang! Ook een kleine pion, een kleine gebeurtenis, kan het spel winnen! Het ligt er maar aan, hoe men ze weet op te stellen!

Dit wat betreft bord en stukken!

Nu het spel zelf! Ik zal U meteen inwijden met een practische partij. Ik kies uit mijn archief een partij, welke gespeeld werd op 23 April 1942, in de 5e ronde van "Meisjesverdriet" tusschen den bruidegom en mijzelf! De Bruidegom is wit; zwart sta ik af aan de Bruid.

1. e2-e4: De geboorte van Jan! Een feit als duizenden dagelijks in de wereld, evenals er duizende schaakpartijen als deze begonnen en niets voorspelden van de toekomstige belangrijkheid! Zoo begon Aljechin, en zoo begon het dorpelingetje in een stamcafé in Nootdorp; zoo begon Beethoven het leven en zoo begon de vuilnisophaler van Zoetermeer! De opening is zoo regelmatig mogelijk! Het kan van alles worden: een Spanjaard, een Italiaan, zelfs een Rus of een Schot! In ieder geval: het is een "Open Spel"!

1. c7-c5: De geboorte van To. Niet direct onregelmatig, maar toch apart tegengespeeld! Ontwijkend! Oogenschijnlijk hebben de beide geboorten niets met elkander te maken! Deze tegenzet leidt een opening in, die bekend is als "De Siciliaan". Voor een goed beschouwer voorspelt dit Zuidelijk Temperament. Voor hem staat het dus vast, dat er liefde in het spel zal zijn!

2. Pg1-f3: Een belangstellende! Springt over alles heen het veld in! De jongelui zijn opgegroeid, een jeugdliefdetje is ontbloeid, en een pottekijker komt poolshoogte nemen! Deze kwaadwillende schoolkornuit zal later allerlei onthullingen doen over wat de bruidegom in zijn lagere-school-jaren heeft uitgespookt; welke meisjes hem niet onverschillig waren; welke meisjes hem naliepen etc. etc.

2. Pb8-c6: ~~W~~ Ook uit de omgeving van de bruid komt een dergelijk onhebbelijk creatuur opduiken! Ook van haar zal dus wel iets bekend zijn!

3. d2-d4: Eerste contact! Eerste ontmoeting! Waar?! Wanneer!? Tijdens een schaakpartij tusschen den bruidegom en een der broers van de bruid aan den Haagweg? Op op een bal? Op K & O?! De geschiedenis vermeldt het niet!

3. c5 x d4: Deze kennismaking had geen succes! Het bruidje sloeg het af! Haar vrijheid is haar nog te lief! Zij voelt er nog niets voor! Nog te jong voor "vaste verkeer"....!!

4. Pf3xd4: Een medeminnaar van Jan gaat zijn weg! Riposteert op To's afwijzing van Jan en tracht dit ten eigen nutte uit te buiten!

4. Pg8-f6: Meer belangstellenden! Zoals altijd, wanneer er op het gebied van liefde, vrijerij of aanzoekerij iets te doen schijnt komen de tongen los! Hier is het de Bras die de nieuwste nieuwtjes weet! Zij blazen de feiten op; maken van een gesprek een aanzoek; van een wandeling een vrijerij; van een toevallige ontmoeting een brandende liefde; en van een vermeend woord een drama! Naalkransen en thee-drinkende besjes gnuiven! De roddelmaschien vindt nieuw koren! Nieuwe stof voor hun geklets over huwbare jongemannen en jongedochters! Oude stokpaarden kunnen afgedankt worden! En Piet, Riet; Kees, Lies; Klaas, Annie; Theo, Miep worden voor enkele dagen vervangen door Jan, To!!

5. Pbl-c3: Na de "Bras" komt ook de Hippolytusbuurt los! Ook daar wordt de gebeurtenis van de ontmoeting, de afwijzing en het optreden van een "rivaal" ernstig berodde! En het gekste: zooals zoo dikwijls: de besproken personen vermoeden niets van hun populairiteit! Zijn onkundig van alles wat de volksfantasie over hen verzint!.....

5. g7-g6: Een zet, die niet in het Siciliaansche schema past; tenminste niet op deze plaats! To houdt zich met andere dingen bezig: Sint Franciscus Liefdewerk o.a.; zij zoekt geen nieuwe ontmoetingen.

6. If1-c4: Maar dat Sint Franciscus Liefdewerk gaf toch weer een nieuwe wending. De Looper, handlanger van Jan, spiedt om den hoek, en neemt To's zwakste punt onder den loupe! Hij bericht het den bruidegom, en deze neemt snel zijn maatregelen!

6. If8-g7: To denkt nog steeds aan andere zaken; haar belangstelling gaat nog steeds opzij, naar de rand van het bord, naar de zelfkant der maatschappij, naar de verwaarloosde jeugd, die op den rand der afgrond dreigt onder te gaan!

7. Pd4xc6: Een rivaal van Jan wordt stoutmoedig; hij ruimt eenige belangstellenden uit den weg en bedreigt het bruidje onmiddellijk!

7. b7xc6: Een "gebeurtenis" ruimt deze bedreiging uit den weg, en de orde is schijnbaar rond To hersteld!

8. e4-e5: Maar nu acht Jan zijn tijd gekoken: een toevallige gebeurtenis: een ijswinter en eenige schaatstochten openen hem de gelegenheid! Hij trekt stoutmoedig op, en.....

8. Pf6-g8: dwingt een sta-in-den-weg naar zijn plaats terug te keeren! Dat is een zware hinderpaal overwonnen; een lastige pottelijker doen afdruipe! Hij krijgt nu vrij spel!

9. f2-f4: De gebeurtenissen stapelen zich op en sturen aan op een doorbraak naar het begeerde bruidje! Zijn positie in het middenveld wordt sterker, en hij overheerscht het geheele spel!

9. e7-e6: Het bruidje tracht den stortvloed te keeren, maar het gaat wat zwakjes! Groote passen kan zij trouwens niet meer maken, want overal ontmoet zij Jan!

10. O-O: Jan stelt zich verdekt op! Laat niet terstonk van zijn bedoelingen merken!

10; Pg8-e7: Langs slinksche zijwegen komen er toch weer pottelijken naar voren! Zij kruipen uit hoeken en gaten, waar zij zoojuist in zijn tergetrapt! Zij komen er toch achter, en al houdt Jan zich voor de buitenwereld nog zoo mooi schuil: de huitenwereld zal er weer spoedig het hare van weten!

11. Pc3-e4: Meer gegadigden! Er wordt een stormloop op het bruidje gedaan! Haar positie is verre van rooskleurig! Zij zal spoedig kleur moeten bekennen!

11. O-O: Voorloopig graaft ook zij zich in! Bereidt zich op verdediging in!

12. Pe4-d6: en:

12. Pe7-d5: Belagers hier en daar; nieuwsgierigen overal! Delft speurt en loert; Bras en Hippolytusbuurt snorren naar wat er eigenlijk gaande is tusschen die twee! Met journalisten-neus en speurzijn zoeken zij naar stof voor hun theekransjes! Er IS wat loos, maar wat!?

13. Tf1-f3: Een ouder komt naar voren: "Jan pas op!" Je hebt den leeftijd, maar als je een meisje kiest, kijk dan eerst goed uit! Het huwelijk is een band voor het leven, en vrijerij en meisjes-werven is geen kinderspel! Weet wat je doet!

13. f7-f6: Een keurige verdediging! To geeft zich nog niet gewonnen! Zij moet veroverd worden!

14. Ddl-fl: Jan haalt dames in het spel! Een zusje aan wie hij raad vraagt? Of een zusje dat hij bestudeert om te zien hoe hij meisjes aan moet pakken en zijn argumenten meer kracht bij te zetten! Ik weet het niet, maar zeker is, dat door deze zet zijn aanval veel aan kracht gewonnen heeft!

14. f6xe5: handtastelijkheden: schermutselingen: de partij-en raken slaags! To en Jan staan tegenover elkander! Jan weet wat hij wil, To weet niet wat zij niet wil! Er wordt geboemd, en wordt gediscussieerd! Jan zet uiteen; To oppert bezwaren! Jan schildert een toekomst; To heeft nog velerlei bedenkingen! Maar een ding staat vast: zij staan bewust te-

genover elkander! Zij weten voorgoed, dat er tusschen henbeiden iets uitgevochten gaat worden: "ja" of "neen"....!!

15. f4xe5: Jan slaat terug!

15. Lg7xe5: Te veroverft een pion! Een gebeurtenis, die Jan uit den hand glipte? Te denkt het, maar Jan zou geen schaakmeester, als hij zijn aanval niet berekend had! Hij weet wat hij doet, en offert een omstandigheid om succes te boeken!

16. Pd6-f7!: fijn bezien! Jan brengt een rivaal in het midden; offert dezen op om winst te boeken! De rivaal bedreigt het bruidje en dreigt onheil te stichten! Met de Toren nemen betekend kwaliteitsverlies; met de Dame vluchten geeft de Looper prijs. Goede raad is duur!

16. Le5-d4+: Schaak! To stelt Jan nog even duchtig op de proef! Vraagt op den man af, wat hij waard is!

17. Kgl-Wl: Maar Jan verblift of verbloost niet, en heeft zijn verdediging klaar! Nee To: mij vang je niet! Ik zal jouw nemen, en jij niet mij! Als je mij vangen zou, zou je lachen en mij aan de kant laten staan; meisjes willen nu eenmaal veroverd worden, en zij verachten een prooi, die zij zelf gevangen hebben!

17. Dd8-e8: Nu echter heeft het bruidje gelegenheid gehad den rivaal te ontloopen zonder te groote veeren te moeten laten! Zij neemt de beenen!

18. Pf7-h6+: schaak! Nu is het To's beurt om kleur te bekennen! Haar Koning komt in het nauw! En het valt niet mee, dien als Dame te verdedigen!

18. Kg8-g7: Te wantrouwt het uiterste hoekje! Het veld h8 geeft gevaren vanwege de dreiging Pf7 schaak!

19. Ph6-g4: Prepareert kwaliteitswinst door Ih6 schaak! Het wordt penibel voor de stelling van de bruid!

19. Tf8xf3: Symbolisch lijkt dit, alsof de ouders elkander uit den weg ruimen! Maar ik bezie dit liever nog symbolischer, nl. ~~als~~ De terens zijn het symbool van de ouders en van alles wat de ouders betreft: stand, opvoeding etc. Welnu: bij deze ruil van opvoedkundige waarden tusschen beide partijen bleek, dat beide partijen gelijk stonden; zij gaven elkander niet toe:

20. Dflxf3: hetgeen moge blijken uit deze zet, waardoor de partij- en materieel in evenwicht bleven!

20. Kg7-h8: en na deze bevredigende transactie liet het bruidje haar koning rustig in zijn hoekje kruipen! In het veld werd het een weinig te ruimerig! Maar de overwinning van Jan was rijp!

21. Lc4xd5: een laatste rivaal wordt door Jan's familie ten koste van zich zelf uit den weg geruimd! Het vereenvoudigde de situatie, en sindsdien was er van rivalen en nieuwsgierigen geen sprake meer! Van nu af ging het alleen om het hoe en wanneer, niet meer om den afloop zelf!

21. c6xd5: het bruidje stelt zich zelf nog niet open, en neemt daarom terug met de c-pion, terwijl zij de e-pion als dekking behoudt!

22. Lc1-h6: de lang-verwachte stormloop! Alles wat los en vast zit van Jan's kant draaft aan! Al zijn talenten in overredingskunst treden in werking; verbergen gaven en onbenutte hoedanigheden treden op; alles wordt geoordineerd tot den stormloop! Voor eenieder is de afloop niet langer twijfelachtig!

22. Lc8-a6: To's verdediging spat als een zeepbel uiteen! Wat gaat deze Looper nu doen geheel buiten het spel? Alleen om contact met de ouders te krijgen; immers: nu komt Ta8 in het spel!

23. c2-c3: verdrijft To's laatste bedenkselen! Zij moet wijken!

23. Ld4-g7: het laatste toevluchtsoord! Alle andere plaatsen werden door Jan bedreigt! Het wordt de ondergang!

24. Lh6xg7+: ~~Verreenvoudigingsmanoeuvre~~ Doodende steek! To mag niet terugnemen, want dan volgt Df6 schaak, waarop de Koning naar g8 meet, waarop Ph6 mat volgt!

24. Kh8-g8: eenigste oplossing! Maar een oplossing is het niet!

25. Pg4-f6+: Het droevig einde! De Dame, het bruidje, wordt veroverd! Ik durf hier echter de symboliek niet vol te houden, want het gebeurt door het paard, en dat was nu juist niet te bedoeling...!! Koning en Dame worden beiden aangevallen; één van hen kan maar vluchten, en de Koning is verplicht te vluchten! Aldus is de Dame de "sigaar".....

De zwart-partij gaf terstond op hier! En de partij was voor den bruidegom gewonnen!

Dames en Heeren! Ik hoop, dat U nu een juist inzicht hebt gekregen in het schoone schaakspel! Het is de spiegel van alles wat in het leven voorvalt, en is opgebouwd uit de bouwstoffen, die ook een leven opbouwen! Maar voor ik deze openbare les besluit wensch ik bruid en bruidegom een lang en gelukkig leven toe. Voortaan staan zij niet meer tegenoverelkaar in het levensspel, maar als Koning en Dame, nu beiden van witte kleur, aan één kant, naast elkaar! De Loopers, broers en zussen, blijven ook naast jullie staan; de Paarden, de belangstellenden, zullen blijven bestaan, en de Torens, jullie ouders zullen jullie volgen met hun zorg en liefde! Maar..... zorgen jullie zelf nu maar voor de pionnetjes....!!!

Dr.Aljechin II.